

M. J. MIGOWA.

„Wojenne“ kłopoty literata.

Humoreska aktualna.

— Tak, kochany panie Andrzeju, nie możemy nie-
stety z tej noweli skorzystać...

— Ależ dlaczego, panie redaktorze?! Przecież
śmiało powiedzieć mogę, że moje utwory podobały
się zawsze publiczności!

— Nie przeczę, że się podobały, ale przed wojną!
Teraz, kochany panie, tylko aktualność popłaca!
Takie „cywilne“ miłosne historie nikogo dzisiaj nie
obchodzą. Popatrz pan, otrzymujemy stopy listów
z wymówkami, a nawet z ostreymi wymysłami za
to, że w obecnych czasach zamieszczamy utwory,
nie mające nic wspólnego z wojną! Grożą nam, że
zaprzestaną czytać pismo, jeżeli nie pójdziemy za
prądem czasu! Tak! tak! ludzie obecnie tylko o woj-
nie mówią, o wojnie piszą i czytają, myślą o niej
we dnie i śnią w nocy... o niczym innym słuchać
nawet nie chcą!...

— Ależ to okropne, panie redaktorze, więc niema
nadziei, aby moja nowela...

— Nie! nie drogi panie... Ta nowela nie pójdzie
teraz absolutnie... Pisz pan co innego... Pisz pan
„listy z rowów strzeleckich“, pieśni żołnierskie, na-
stroje wojenne, obrazki z okopów, nowelle wojenne,
historie o szpiegach!...

— Ależ jakże ja o tem wszystkiem pisać będę,
kiedy ja na wojnie nigdy nie byłem, w wojsku nie
służyłem i wogóle nie mam pojęcia, jak to na polu
bitwy wygląda, jak ci ludzie tam się biją... Wiem
tylko tyle, że nie na pieści i nie na kije, ale poza-
tem niewiele więcej... A co do szpiegów, to przy-
znam się redaktorowi, że mnie się nigdy w głowie
pomieścić nie mogło, jak oni się do tego biorą...

— A pan myśli, że ci wszyscy panowie, którzy
wypisują tomy rozmaitych szkiców, obrazków, na-
strojów wojennych, to oni kiedykolwiek widzieli
bitwę czy też wogóle wojnę zbliżoną? O ma pan
tutaj feljeton, w którym autor zaczyna: „piszę na
bombie rosyjskiego lotnika, która nie wybuchła“...
To pan wierzy doprawdy, że ten pan widział inną
bombę oprócz bomby piwa?!... Panie kochany, żoł-
nierze na polu walki mają co do innego do roboty,
jak „robienie“ literatury! Ale ktoś się o to troszczy,
czy to naprawdę tak było, jak się opisuje... Od cze-
goż wolna fantazja autorska?! Publiczność żąda od
nas aktualnej sensacji i tę jej dać musimy! Rozu-
mie pan to przecież... No, mam nadzieję, że wkrótce
zjawi się pan u mnie z jakim manuskrytem, który
będziemy mogli zużytkować! Wie pan co, możeby
na początek jaki „list z rowów strzeleckich“?... To
względnie najłatwiejsze, a podoba się ogromnie...
Wychodzą zbiorowe wydania takich listów i publi-
czność je rozchwytuje...

— Postaram się, panie redaktorze, chociaż
wątpię...

Pan Andrzej Ciecioro wyszedł z bramy domu,
w którym się mieściła redakcja „Wrzasku“ krokiem
powolnym, melancholijnym... Machinalnie obracał
trzymałą w ręku tekę i smutnie kiwał głową...

— Wojna! — szepnął sam do siebie — i po-
cóż ta wojna... A tak było dobrze...

W istocie panu Andrzejowi było przed wojną
wcale dobrze...

Chociaż bieda polskiego „chudego literata“ stała
się przysłowiową, nie mógł jednak pan Ciecioro
na dolę swoją zbyt się uskarżać... Krezusem
wprawdzie nie był, ale taczkę życia codziennego
pchał z niezgorzszym powodzeniem...

Pisywał tkiwe, wzruszające powieści i nowele,
zawierające najczęściej historie miłości pięknych,
bogatych paniczów ku równie pięknym, szlachetnym,
lecz ubogim dziewczętom...

Czasem bohater przezwyciężał wszystkie prze-
szkody, pokonywał opór rodziny, łamał przesady
swego otoczenia i poślubił ukochaną...

Innym razem bogaty panicz ulegał złym wpły-
wom i porzucał piękną ubogą bohaterkę... Ale
wtedy zawsze przychodziła Nemezis i czytelnik koń-
czył powieść czy nowelę z uczuciem pełnej moral-
nej satysfakcji.

Niekiedy dla odmiany kazał pan Andrzej boga-
tej, zawsze bardzo szlachetnej i nieco ekscentry-
cznej pannie (ekscentryczność ta była trzymana
w bardzo umiarkowanych granicach) pokochać ubo-
giego a dumnego młodzieńca...

Jeżeli zdarzyło się czasem, że do powieści swo-
jej wprowadził jakiś konflikt małżeński, to zawsze

po wielu zawikłanych perypetiach dopływał z nim
do spokojnej przystani...

W ostatnim rozdziale poważnieni małżonkowie
dochodzili do zupełnego porozumienia wzajemnego...
No i wszystko było dobrze...

Publiczność była zadowolona, pan Andrzej rów-
nież, a co najważniejsze elegancka pani Andrzejowa,
która wydawała bardzo dużo pieniędzy na swoje
tuary...

A dzisiaj poraz pierwszy zwrócono mu skrypt
z oświadczeniem, że publiczność nie chce już czytać
tych miłosnych historii...

— Teraz, panie, miłość nie ogrzana ogniem
szrapneli i granatów, to żadna miłość! — rzekł mu
na odchodnym redaktor. — To było dobre dawniej
przed wojną! Wtedy wystarczały lilie, róże, słow-
wki, teraz muszą być granaty, szrapnele, karabiny
maszynowe... Bez tego ani rusz...

Więc żądają od niego, Andrzeja Ciecioro, aby
się stał wieszczem wojennym!... Od niego, którym
wzgardziły wszystkie komisje asenterunkowe, który
nie czuł w sobie żadnych instynktów wojowniczych
i w dzieciństwie nawet nie znajdował upodobania
w zabawie blaszaną szabelką i żołnierzami z ołowiu...

Czytał wprawdzie opisy bitew w powieściach
historycznych i niektóre współczesne obrazki wo-
jenne, ale interesował się tem w stopniu bardzo
umiarkowanym... Nigdy nie zaprzętał sobie nimi
głowy na tyle, aby wytworzyć sobie jasny obraz
wojny...

Wiedział, że wojna współczesna przedstawia się
inaczej, aniżeli w powieściach z epok minionych, ale
na czem polega ta różnica, z tego nie zdawał so-
bie dokładnie sprawy...

Skłopotany, zafrasowany przyszedł pan Andrzej
do domu i zwierzył się ze swych trosk żonie...

Pani Julia zmierzyla męża pogardliwym spojrze-
niem...

— I taki człowiek chce być literatem, a nie
umie napisać tego, co piszą dziesiątki innych ludzi,
którzy także nosa poza miasto nie wytknęli... Masz
takiego Łapczykiewicza!... Przed wojną chodził
w butach nie do pary i nie miał korony w kieszeni,
a teraz przejdź się po kawiarniach... Wszędzie go
pełno, ubrany elegancko i wiecznie otoczony rojem
wielbicieli... Zapytasz może, co się stało, skąd taka
odmiana? No, napisał wiersz „Wśród ryku grana-
tów, wśród świstu szrapneli“... i obwołali go wiesz-
czem, geniuszem... Albo taki Fafara... kto o nim
wiedział przed wojną? A teraz? Autor znany, czy-
tany, wychwalany! Dzienniki nie piszą o nim ina-
czej, jak „nasz wybitny“... „nasz utalentowany“...
Zebys ty widział, jakie jego żona nowe okrycie
pluszowe sobie sprawiła... Bo on pisze jeden obra-
zek wojenny za drugim... A czy on kiedy widział
wojnę? Chyba malowaną albo na fotografii... Ale
to są ludzie z głową, a ty jesteś niedołęga, roz-
miesz, niedołęga!...

Energiczna admonicja żony podziałała, podnie-
ciła ambicję autorską pana Andrzeja.

— Piszą inni — rzekł — będę pisał i ja...

Zaraz po obiedzie zamknął się w swym pokoju,
aby pracować...

Pamiętny wskazówek redaktora, zabrał się do pi-
sania listu z rowu strzeleckiego...

Pisał więc:

„Najdroższa! Posyłam ku Tobie białego gołębia
tęsknoty, niechaj na śnieżnych skrzydłach przynie-
sie Ci pragnienia serca mojego i marzenia moje
o Tobie... Żyję tutaj samotny, opuszczony... Dni
moje jednostajne, jak tykotanie zegara, smutne, jak
rozplakany dzień jesienny... Tęsknię, a myśl o To-
bie dodaje mi sił do zniesienia trudu tego żywota“...

Zegar wydzwonił godzinę czwartą, przypomina-
jąc panu Andrzejowi o umówionym spotkaniu z pe-
wnym mecenasem literatury...

Literat przerwał więc swoją robotę i wyszedł
z domu, zastawiając na biurku zaczęty „list“.

Kiedy wieczorem powrócił, drzwi otworzyła mu
żona... Zaledwie rzucił na nią okiem, już wiedział,
że zanoszą się na jakąś burzę... Czoło pani Julii prze-
rzucała groźna zmarszczka, a oczy ciskały błyskawice...

Pan Andrzej zdziwiony czekał, skąd padnie
grom... Nie czekał długo... Gwałtownym ruchem
ręki wyjęła z za bluzki ową pozostawioną na biurku
kartkę papieru i podsunęła ją pod sam nos mężowi.

— A to co, nędzniku?! — krzyknęła potrząsa-
jąc papierem — Tegom się doczekała? Masz ko-
chanke?! Zładzasz mnie, oszukujesz?! „Białego
gołębia tęsknoty“ posyła do niej! Teraz rozumiem,
dlaczego nie chciałeś mi kupić nowego kapelusza!
Ale poczekaj! ja ci tego nie daruję! Zemszczę się!
zobaczysz!...

— Ależ, Julciu! — zawołał pan Andrzej prze-

rywając potok słów rozgniewanej żony — ja nie-
mam żadnej kochanki... Gdzie mnie w głowie ko-
chanki... To jest poprostu „list z rowu strzeleckiego“,
który zamówił u mnie redaktor „Wrzasku“.

Pani Julia spoglądała kolejno to na „list“, to
na męża, jakby usiłując wybać, czy mówi prawdę.

Po chwili, przekonana widocznie o prawdzie słów
mężowskich, wybuchnęła głośnym śmiechem...

— Ależ człowieku! — zawołała — na to nie da
się przecież wziąć najnaiwniejszy nawet czytelnik...
Tu przecież słowa niema o wojnie! Skądże się kto
domyśli, że to ma być list z rowu strzeleckiego?

— No, toby się przecież podpisało... — odparł
zakłopotany trafną uwagą żony literat.

— Sądze, że to chyba zamało...

— Pan Andrzej uznał w całej pełni słusność
słów pani Julii i tak się tem zafrasował, że stracił
zupełnie apetyt do kolacji.

Długo w nocy nie mógł zasnąć, rozmyślając,
jakby tu wybrnąć z zadania, które mu postawił re-
daktor.

— Trzeba się wprawdzie przygotować — zadecy-
dował wkońcu — tyle się teraz pisze o wojsku
i o wojnie... Muszę to wszystko przeczytać, prze-
studyować, a może wówczas uda mi się myśłą prze-
nieść w okopy strzeleckie, na pole walki...

Nazajutrz udał się pan Andrzej na wędrowkę
po księgarniach... Przeszukiwał i zakupywał wszel-
kie możliwe wydawnictwa, traktujące o wojskowo-
ści i wojnie... zatem podręczniki terenoznawstwa,
broszury o gatunkach i ilości wojsk, o lotnictwie,
o łodziach podwodnych... zakupił mapy wszystkich
terenów wojny, cały komplet tygodnika wojennego
„Szrapnel“, cykl nowel wojennych „Przez gruzi,
zgliszczą, popioły“, książkę o słynnych szpiegach
wojennych wszystkich czasów...

Zatopiony w przeglądaniu i dobieraniu książek,
nie zwrócił uwagi na podejrzliwe spojrzenia subiekta
w księgarni, który jakoś dziwnie z pod oka przy-
glądał się mizernemu, chuderławemu człowiekowi,
objawiającemu tak wielkie zainteresowanie wojsko-
wością...

Pan Andrzej powrócił do domu, obciążony
książkami, jak dromedar i skwapliwie zabrał się od-
razu do ich wertowania.

Czytał i czytał, ale im dłużej płał się we
krwi, którą ociekały „aktualne“ utwory, im usilniej
starał się wnikać w tajniki techniki wojskowej,
tem mniej z tego wszystkiego rozumiał.

Przeciwie, z rozpaczą czuł, że w głowie jego
powstaje jakiś opętany chaos.

Owidysz powiedział wprawdzie, że z chaosu
wyłonił się świat, ale nieszcześnie literat poczynął
powątpiewać, czy w jego mózgu wyłoni się temat
do „wojnej“ noweli.

Nie ustępował jednak z placu boju i właśnie
studyował urządzenia łodzi podwodnej, kiedy u drzwi
wejściowych ktoś ostro zadzwonił.

Pan Andrzej zatopiony w czytaniu nie zwrócił
na to żadnej uwagi, ale po chwili posłyszał zbliża-
jące się ku drzwiom jego pokoju szybkie kroki.

Drzwi otworzyły się i ukazała się w nich pani
Julia, blada i strwożona, a za nią jakiś nieznajomy
pan z bardzo poważną miną.

— Przepraszam pana — zaczął nieznajomy, by-
strem spojrzeniem obejmując biurko załóżone książ-
kami i mapami. — Ale przychodzę w urzędowej
sprawie... Jestem agentem policyi... Proszę iść ze
mną...

— Dokąd? — wyjąkał pobladły pan Andrzej,
trzęsąc się z przestachu.

— Do dyrekcyi policyi... — brzmiała odpo-
wiedź.

— Ależ dlaczego?! poco?!

— Nie mogę panu udzielić żadnych wyjaśnień...
Przykro mi bardzo, ale muszę spełnić mój obo-
wiązek...

Proszę pana ze mną...

W domu państwa Cieciorów zapanował rwetes,
lament, trudny do opisanego...

Pani Julia szlochała spazmatycznie, dzieci krzy-
czały wniebogłosy, służąca przyłączyła się także do
ogólnego lamentu...

Pan Andrzej drżącymi rękami włożył palto, ka-
pelusz i ze spuszczoną, jak skazaniec, głową udał
się za agentem policyjnym...

Z sercem bijącym trwogą, z głową pełną naj-
czarniejszych a jak najmniej prawdopodobnych przy-
puszczzeń wstępował na schody gmachu dyrekcyi
policyi...

Wszedł za agentem na pierwsze piętro, potem
na drugie — przeszli jeden korytarz, później drugi,
trzeci...

Panu Andrzejowi zdawało się, że ta droga trwa
bez końca... Nareszcie agent wprowadził go do obszernego